BARIŞSEVER ATATÜRK

Em. Korg. Hüseyin IŞIK

Giriş

Târihteki bir çok komutanlar, ümitlerini arttırmak, seslerini daha uzaklara duyurmak için savaşı bir araç olarak kabûl etmişlerdir. Meselâ büyük devlet adamı ve büyük komutan Timur "gökyüzünde nasıl tek bir Tanrı varsa, yeryüzünde de bir tek hükümdar olmalıdır" derdi Osmanlıların 4. pâdişâhı Yıldırım Bayezid ise; "ben, dünyâya silâh taşımak için ve benden önce bulunanı mutlaka yenmek için doğmuşumdur" diyecek kadar gururlu idi. Kendisine duyduğu bu güven ile Niğbolu Savaşı'nda elimize geçen haçlı şövalyelerini büyük bir fidye karşılığı serbest bıraktığı sırada hazırlanan törende Fransız şövalyelerinden korkusuz Jan'a yaptığı konuşmada "bir daha Türkler aleyhine silâh kullanmayacağı" husûsunda yemin etmişti. Yıldırım Bayezid ona şu karşılığı verdi: "Yeminini sana iâde ediyorum. Ülkene git, bana karşı yeni ordular hazırla ki, ben de yeni zaferler kazanmak fırsatını bulayım".

Yunanlıların büyük ilâhı Zeus'un oğlu olduğunu iddia eden Büyük İskender, küçük bir orduyla dünyâyı fethe kalkışarak İndüs nehrine kadar ilerlediği zaman ona yol gösteren aklı değil, hırsı idi.

İskender; ihtirâsının sihirli arabasına binerek dünyâya hâkim olmak istemiştir.

MÖ. 47 yılında Pontus Kralı Phamakes'i yenerek Küçük Asya'yı fetheden Jül Sezarın senatoya gönderdiği "veni, vidi, vici (geldim, gördüm, yendim)" kelimelerinden ibâret olan mektubu, onun büyük gururunun binlerce yıldan beri dimdik duran anıtıdır.

Savaş Amaç Değil Araçtır:

İlk çağlardan beri çeşitli milletler arasında bir çok kanlı savaşlar olmuştur. Bâzı yazarlar yaptıkları incelemelerle insanların barış içinde geçirdikleri yılların, savaşla geçen yıllardan çok daha az olduğunu vurgulamışlardır. Târih sayfalarına kısa bir göz atarsak İran ile Yunanistan arasında, Roma ile Kartaca arasında uzun ve kanlı savaşların vuku bulduğunu görürüz. Buna İngiltere ile Fransa arasındaki "Yüz Yıl Savaşı"nı, Avrupa ülkeleri arasında "Yedi Yıl" "30 Yıl" ve "Avusturya Verâset Savaşı"nı, Napolyon Bonapart ile müttefikler arasındaki savaştan ekleyebiliriz. Teknik geliştikçe, nüfus arttıkça savaşlar daha kanlı ve daha korkunç olmaya başlamıştır. Birinci Dünyâ Savaşı'nda yaklaşık on milyon asker ölmüştür. Savaşa katılan 65600000 askerden ölü ve yaralı, kayıp olarak uğranılan zâyiat miktârı, 38481000 kişidir.

www.tarihegirenler.com

İkinci Dünyâ Savaşı'nda ise 60 milyona yakın insan ölmüştür. Bu günkü gelişmiş kitle tahrip silâhları yüzünden yeni bir cihan savaşında bütün insanlığın mahvolacağı, radyasyon ve nükleer bulutlar dolayısıyla dünyânın yaşanılamayacak hâle geleceği uzmanlarca iddia edilmektedir.

Atatürk, savaşı hiç bir zaman üne ulaşmayı sağlayan bir amaç olarak görmemiştir. Onun gözünde savaşlar, milletlerin hayatlarını devâm ettirmek için baş vurduktan bir yoldur. Bunun dışındaki savaşlar bir cinâyettir.

Bundan dolayı Birinci Dünyâ Savaşı'nda Osmanlı İmparatorluğu'nun tarafsız kala bileceğine inanıyor, vaktinden önce savaşa katılmamız için büyük çaba harcıyordu.

Atatürk, 16 Mart 1923'te Adana'da yaptığı bir konuşmada şunları söylemiştir: "Harp zarurî ve hayâtı olmalıdır. Hakiki kanaatim şudur "Milleti harbe götürünce vicdânımda bir azap duymamalıyım. Öldüreceğiz diyenlere karşı, "ölmeyeceğiz" diye harbe girebiliriz. Lâkin milletin hayâtı tehlikeye mâruz kalmadıkça harp bir cinâyettir".

Atatürk, yalnız iki taraf ordusunun değil, iki milletin, maddî ve mânevî bütün varlığı ile savaştığı inancında olup, bunu 30 Ağustos 1924'te yaptığı konuşmada şöyle anlatmıştır: "Meydan muharebesi, milletlerin bütün varlıklarıyla, bilim ve teknik alanındaki seviyeleriyle, ahlâklarıyla, kültürleriyle, özetle bütün maddî ve mânevî güç ve erdemleriyle, her türlü aralarıyla çarpıştığı bir savunma alanıdır".

Atatürk'e göre, savaşta ufak yenilgilerin, toprak kayıplarının aslâ önemi yoktur. Yunanlıların Bursa bölgesini ele geçirmeleri üzerine 8 Temmuz l920'de Büyük Millet Meclisi'nde şunları söylemişti: "Efendiler memleketimizin ellide biri değil, heyet-i umûmiyesi ateşler içinde bırakılsa, biz bu toprakların üstünde bir tepeye çıkacağız ve oradan müdâfaa ile meşgûl olacağız... Ben size açık söyleyeyim efendiler, bâzı yerler işgâl edilmiştir ve bunun üç misli de işgâl olunabilir, fakat bu işgâl hiç bir vakit bizim imânımızı sarsmayacaktır... Almanları, Rusları ve bütün dünyâ milletlerini şahsen tanırım ve bu muarefem de harp sahalarında olmuştur, ölüm karşısında olmuştur. Yemin ederek sizi temin ederim ki bizim milletimizin kuvvet-i mâneviyesi bütün milletlerin kuvvet-i mâneviyesinin fevkindedir".

Zafer Sarhoşluğu

Târihteki savaşların çoğu eski bir yenilginin, uğranılan haksızlığın öcünü almak için yapılmıştır. Bundan dolayı "kısasa kısas" sözü eski çağlarda çok uygulanan bir prensiptir. Fakat insanlar, çoğu defâ bu öç almada aşırılığa kaçtıklarından ve yeni haksızlıklara sebep olduklarından biten her savaş, yeni bir savaşın tohumlarını atmış, yeni bir savaşa zemin hazırlamıştır.

www.tarihegirisi.com

Târihte bunların pek çok örneklerini bulabiliriz. Roma diktatörü Jul Sezar, Galya Savaşı'nda yerli kabileleri yenilgiye uğrattıktan sonra bu kabilelerin başkanı Versingetoriks'i zincire vurdurarak Roma'daki zafer alayında halka gösterdikten sonra öldürtmüştü.

İkinci Dünyâ Savaşı'nda İngiliz-Fransız ordularını yenen Alman Führeri Adolf Hitler, Birinci Dünyâ Savaşı'nda gâlip gelen müttefiklerin mütârekeyi imzâladıkları ve bir müzede saklanmakta olan tren vagonunu getirterek Fransız heyetine mütâreke şartlarını burada bildirmiş ve bunu dünyâya duyurarak daha önceki yenilginin öcünü aldığını belirtmek istemişti.

İngilizler Napolyon Bonapart'ı Afrika'nın batısındaki Sent Helen adasında ölünceye kadar hapsetmişlerdir. İkinci Dünyâ Savaşı sonunda milyonlarca savaş esiri, evlerinden, yurtlarından uzakta toplama kamplarında çile çekmişler ve bunlardan pek çoğu vatanlarına dönme imkânı bulamadan buralarda can vermişlerdir.

Af Zaferin Zekâtıdır

Türk milleti hiç bir zaman zafer sarhoşluğuna kapılarak mağlûplara zulmetmemiş ve aşırı isteklerde bulunmamıştır. İnsanların başarıdan başları döndüğü ve en acımasız oldukları zamanlarda milletimizin dengeli, hoş görü sâhibi ve affedici olmuştur. "Af, zaferin zekâtıdır" sözü yüz yıllar boyunca zaferden zafere koşan milletimizin parolası olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu'nun duraklama zamânında Sadrâzâm Köprülü Fazıl Mustafa Paşa'nın Venediklilerden geri alınan Mora'da Rumlara, Avusturyalılarla iş birliği yapan Sırplara gösterdiği iyi niyet, Batılı târihçiler tarafından övgü ile dile getirilmiştir.

Bunun en yeni ve en anlamlı örneği Atatürk'ün İzmir'deki hareketidir. Muzaffer Türk ordusu 9 Eylül 1922de İzmir'i kurtardı. Ertesi gün Atatürk ve karargâhı İzmir'e geldi. Kısa bir süre sonra çıkan yangın şehrin her tarafına yayıldı. Şevket Süreyya Aydemir, bundan sonrasını şöyle anlatmaktadır "*Yangın sebebiyle Mustafa Kemaf Pâşa'nın karargâhı Uşaklıgillerin Göztepe'deki köşküne taşındı. Mustafa Kemal Paşa yüzünde tatlı bir gülümseme ile herkesin ayrı ayrı elini sıkarak köşkün beyaz mermer basamaklarını çıktı. Fakat kapıdan adımını içeriye atmadan birden öfke ile durdu. Gözleri birden sertleşmiş, bakışları dumanlanmış, yüzü donuklaşmıştı. En yakınındaki karşılayıcılara biraz sertçe sordu:*

- *Bu nedir?*

Orta yaşlıca, terbiyeli bir hanım karşılayıcı cevap verdi:

- *Yunan bayrağı Paşam! Bu eve yerleşen Yunan Kralı Konstantin buraya ilk girerken yere serilen Türk bayrağını çiğneyerek geçmişti.*

www.tarihegirisi.com

- *Hatâ etmiş! Ben bu hatâyı tekrâr edemem. Bayrak, milletinin şerefidir. Ne olursa olsun yerlere serilemez ve çiğnenemez".*

Atatürk, mağlûp Yunanlılarla dost olmak düşüncesinde idi. Bundan dolayı onları küçük düşürecek hareketlerden kaçınıyordu.

Mütâreke zamânında Anadolu'daki İngiliz Kontrol Heyeti Başkanlığı'na atanan Yarbay Rawlinson "Anadolu Anıları" adlı kitabında şunları yazmıştır: *"Mustafa Kemal çok okumuş ve çok gezmiştir. Gerek bu gün, gerek târihî zamanlardaki herkesi ilgilendiren sorunlar hakkında, iyi düşünülmüş fikirler ileriye sürmeye gerçekten muktedirdir. Büyük bir irâde kuvveti bulunan ve ırkının milletler arasındaki hakka bağlı durumu üzerinde pek kesin ve uygulanabilir düşünceleri bulunan bu zat, kişisel ün ve ilerleme aramaz. Buna karşılık derin bir görev duygusuyla yüklü olduğundan, vatanının çıkarlarını başkalarının çıkarları üstünde tutar".*

Berlin Üniversitesi profesörlerinden Kur BITTEL, Ulus gazetesi muhabirine verdiği bir beyanatta Atatürk hakkında şunları söylemiştir: *"Hangi yönden bakılırsa bakılsın Türklerin Ata'sı eşsizdir. Tüm umutların tükenmiş olduğu bir savaşta gâlip geliyor ve sonra zafer sarhoşluğuna kapılmadan, ölçü ve ileri görüşlülüğe dayanan bir barış düzeni kumyor".*

Yurtta Barış

Atatürk millî birlik ve berâberliğin kurulması, yurtta huzur ve sükûnun sağlanmasına büyük önem verdi. Jandarma ve polisin sayısını arttırdı. Bunların teşrini arttıracak kânunlar çıkardı. Adliye teşkilâtını, günün şartlarına uyacak, ihtiyaçtan karşılayacak duruma getirdi.

Atatürk, 1 Mart 1922'de yaptığı Büyük Millet Meclisi'ni açış konuşmasında şunları söylüyordu: *"Efendiler, Türkiye halkı öken ve dinen, kültür itibârıyla birleşik, birbirlerine karşılıklı saygı ve fedakârlık hisleri ile dolu olan bir toplumdur. Bu sene içinde tüm ülkede genel bir sükûn ve âsâyiş devâm eylemiştir... Hükümet, ülkede kânunu hâkim kılmak ve adâleti iyi dağıtmakla yükümlüdür".*

Atatürk, aynı zamanda dışarıdan gelecek her türlü saldırıyı en kısa zamanda yenecek güçte olmamız gerektiğini şu sözlerle belirtiyordu: *"Millet, geniş bir huzur ve emniyet içinde müsterih bulunmalıdır. Memleketimizin her hangi bir köşesinde halkın emniyetini, devletin birliğini ve âsâyişini bozmaya teşebbüs ederler, devletin bütün kuvvetlerini karşılarında bulmalıdırlar...*

Efendiler, bu gün kazandığımız barışın ebedî olacağına inanmak safdillik olur. Bu, o kadar önemli bir gerçektir ki, ondan bir an bile gaflet milletin bütün hayâtını tehlikeye, düşürür.

Kuşkusuz, halkımıza şeref ve haysiyetimize saygı gösterildikçe, karşılıklı saygıda katiyen kusur etmeyeceğiz. Fakat, ne çâre ki, zayıf olanların haklarına gösterilen saygının noksan

olduğunu veyâ hiç sayılmadığını çok acı tecrübelerle öğrendik. Onun için efendiler, her türlü ihtimâllerin isteyeceği hazırlıkları yapmakta aslâ gecikmeyeceğiz''.

Yıllar geçtikçe ülkemizde çeşitli reformlar yapılmış, kolluk kuvvetleri geliştirilmiş, yurtta birlik, beraberlik ve huzur sağlanmıştı. Atatürk, 1 Kasım 1929'da TBMM'de yaptığı açış konuşmasında bu durumu şöyle belirtmiştir: "Geçen sene memleketin dâhili hayâtı, huzur ve âsâyiş içinde geçmiştir. Cumhuriyefin dâhilî siyâseti vatandaşın yaşayışını hiç bir nüfuz ve tasallutun tesirinde bırakmaksızın temin etmektir. Bu siyâset dikkatle takip olunmaktadır. Bu hususta Cumhuriyet jandarma ve zabıtasının hizmet ve fedâkârlığı yüksek takdirinize lâyıktır. Bunu memnuniyetle ifâde ederim".

Cumhuriyet hükümetlerinin görevi vatandaşlarımızın hayatlarını, kânunî hak ve hürriyetlerini; huzur içinde kullanmalarını sağlamak; cebirden ve anarşiden uzak bir yönetim kurmaktır.

Dünyâda Barış

Büyük bir hümanist ve barışsever olan Atatürk, her şeyden önce yurtta huzur ve sükûnun sağlanmasına, millî birliğin kurulmasına büyük önem verdi. Atatürk, milliyetçiliği, milletimizi birbirine kenetlemek için bir çimento olarak kullanmıştır. Bu milliyetçilik ırk ve din esâsına değil, Türkiye Cumhuriyet sınırlan içinde yaşayanların düşünce birliğine, "kederde, tasada ve kıvançta berâber olmalarına'' dayanır.

Atatürk, bu konuda şunları söylemiştir: "Gerçi bize milliyetçi derler, ama'biz öyle milliyetçiyiz ki, bizimle iş birliği eden tüm milletlere saygı duyarız. Onların milliyetlerinin tüm gereklerini tanırız. Bizim milliyetçiliğimiz her halde bencil ve gururlu bir milliyetçilik değildir.

Atatürk, bir taraftan millî birliği kuvvetlendirirken öbür taraftan bölgede huzur ve sükûnun sağlanmasına, karşılık güven duygularının gelişmesine büyük çaba harcadı. Adalar Denizi'ni bir " barış denizi" hâline getirdi. Büyük zaferden sonra öç alma duygusunun çekiciliğinden kendisini kurtardı, aşırılıklardan kaçınarak Yunanlılarla aramızda dostluk kurmağa çalıştı. Savaşta esir edilen Yunan general ve subaylarına çok iyi davranıldı. Savaş başarılarımızın Yunanlıları incitecek biçimde kullanılmasından kaçınıldı. 1932-1933 yılarında Ankara'da ABD Büyük Elçiliği yapan General Charles Sherill bu dostuluğa verilen önemin müşahhas iki örneğini şöyle anlatır: "Türkiye'ye vardığım zaman, yabancıların Fransa'da âdet edinmiş oldukları gibi, ben de yabancı bir elçi sıfatıyla bu düşüncemi söylediğim vakit bana verilen cevapta, *"Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal'in, Yunanistan'la şimdiki samimi ilişkilere büyük önem verdiği ve bu dostluğu, o meydanlarda kazanılmış zafer anıtlarının yeni baştan anılmasına üstün tuttuğu bildirildi... Bu geniş ve derin düşünce üzerimde çok büyük etki yaptı.*

Ancak anlatacağım gerçeğin etkisi belki daha büyük olacaktır: Yunanlıların müthiş yenilgisinden sonra Türkiye'nin niçin her hangi bir şekilde tazminat verilmesi husûsunda direnmediğini sorduğum zaman bana dediler ki: Mustafa Kemal, belki de çok geçmeden her hangi bir sebeple verilmemesinden dolayı iki millet arasında uygunsuzluklar yaratabilecek sıkıcı ve kışkırtıcı senelik ödemelerden ziyâde Türkiye'nin Yunanistan'la yeniden kurulacak ve belki de gittikçe artacak ticârî alış verişlerden daha kârlı çıkacağına karar vermişti. Tüm Avrupa'da Cihan Savaşı'ndan sonra bu derecede ileriyi gören bir dirâyet ve siyâset göstermiş bir devlet adamı gösteriniz bakalım".

Yunanlılarla aramızdaki mübâdele anlaşmazlığı 10 Haziran 1930'da çözümlendi. Bundan sonra iki devlet ilişkilerinde gözle görülür bir ilerleme oldu. 27 Ekim 1930'da Yunan Başbakanı Eleftrios Venizelos Ankara'ya geldi. 30 Ekim 1930'da Türk-Yunan Dostluk Antlaşması imzâlandı. Başbakan İsmet İnönü ve Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Araş 1931'de Atina'yı ziyâret ettiler. 1932'de Yunan Başbakanı Venizelos tekrar Türkiye'ye geldi. Bu dostluğun sağladığı güven havası içinde 9 Şubat 1934'te Türkiye, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya arasında "Balkan Antantı" imzâlandı. 8 Temmuz 1937'de Türkiye, Iran, Irak ve Afganistan arasında Sâdâbâd Paktı imzâlandı. Türkiye'nin yardımı ile İran'ın Irak ve Afganistan ile olan sınır anlaşmazlıkları çözümlendi. İstiklâl Savaşından beri Sovyetlerle iyi ilişkiler devâm ediyordu, iki devlet anısında iyi komşuluk ve saldırmazlık pakt imzâlanmıştı. Böylece Türkiye komşularıyla karşılıklı saygıya dayanan bir dostluk havası yaratmıştı.

Atatürk, bütün milletlerin eşit şartlar altında kardeşçe yaşamalarını arzuluyordu. Bu istek ve ümidini 1923'te şöyle dile getirmişti: *"Bu gün, günün ağardığını nasıl görüyorsam, uzaktan bütün şark milletlerinin uyanışını da öyle görüyorum, istiklâl ve hürriyetlerine kavuşacak olan daha çok kardeş millet vardır. Onların yeniden doğuşu, şüphesiz ki terakkiye ve refaha müteveccih olacaktır. Bu milletler, bütün güçlüklere ve bütün engellere rağmen muzaffer olacaklar ve kendilerini bekleyen istikbâle ulaşacaklardır. Müstemlekecilik ve emperyalizm yeryüzünden yok olacak ve yerlerine milletlerin arasında hiç bir renk, din ve ırk farkı gözetmeyen yeni bir ahenk ve iş birliği çağı hâkim olacaktır"*

Venizelos'un Bir Teklifi

Atatürk zamânındaki Türk-Yunan dostluğunun kuvvetini belirtmek için kamu oyumuzun 1981'de öğrendiği bir olaydan kısaca söz etmek istiyorum. Yunanistan'ın eski başbakanlarından Eleftrios Venizelos, 1934 yılında Oslo'daki Nobel Ödülü Komitesi'ne başvurarak Atatürk'ü Barış Ödülü'ne aday göstermişti. Bu târihî mektubun bâzı pasajları şöyledir:

www.tarihegirisi.com

“Mustafa Kemal Paşa’nın ulusal hareketinin 1922 yılındaki zaferinden sonra Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu, gelecekte barış için yeni ve mühim tehlikeler ortaya çıkaracak bu hoş görüden yoksun ve istikrarsız duruma kesin biçimde son vermişti. Gerçekten bir ulusun yaşamında bu kadar kısa bir süre içinde bu derece köklü bir değişim ender gerçekleştirilmiştir...

Gerçekten etnik ve siyâsal sınırlarından açıkça memnun Türkiye komşularıyla tüm toprak sorunlarını çözümlemiş ve böylece Yakın Doğuda barışın teme direği olmuştur.

Küçük Asya felâketinin hemen ertesinde, savaştan bir ulusal devlet olarak çıkmış ve yeniden sağlığına kavuşmuş Türkiye ile anlaşma olanağını görerek ona elimizi uzattık ve o da içtenlikle kabul etti ve sıktı.

Barış arzusunu besledikleri takdirde en tehlikeli anlaşmazlıkların ayırdığı halklar arasında anlaşma olanağı için bir örnek oluşturacak olup bu yakınlaşmadan iki ülke için, olduğu kadar Yakın Doğuda barış düzeninin korunması için de yalnızca olumlu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

İşte barış sorununa bu değerli katkıyı sağlayan kişi Türkiye Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa’dır.

Yakın Doğuda barış yoluyla yeni bir çağ açan Yunan-Türk anlaşmasının imzâlandığı dönemde 1930 yılındaki Yunan hükümetinin başbakanı sıfatıyla şimdi Nobel Barış Ödülü Komitesi’nin seçkin üyeleri önünde Mustafa Kemal Paşa’nın adaylığını, bu onur ödülüne lâyık olarak önermekten şeref duymaktayım”.

Anzak Çeşmesi’ndeki Kitâbe

1915’te Çanakkale’de bizimle savaşan İngiliz kuvvetleri arasında Avusturalya ve Yeni Zelanda gençlerinden oluşturulmuş bir kolordu vardı. 1934’te İçişleri Bakanı Şükrü Kaya, Çanakkale’yi ziyâret edecekti. Atatürk, Şükrü Kaya’nın okuması için bizzat hazırladığı nutukta yabancı ölüler için şunları yazmıştı: *“Bu memleketin topraklan üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada bir dost vatanın toprağındasınız. Huzur ve sükûn içinde uyuyunuz. Sizler Mehmetçiklerle yan yana, koyun koyunasınız. Uzak diyarlardan evlâtlarını harbe gönderen analar! Gözyaşlarınızı dindiriniz. Evlâtlarınız bizim bağrımızdadır. Huzur içindedirler ve huzur içinde rahat rahat uyuyacaklardır. Onlar bu topraklarda canlarını verdikten sonra artık bizim evlâtlarımız olmuşlardır”*.

Atatürk'ün bu sözleri Avustralya’nın Queensland Eyâleti’nin başkenti Brisbuna şehrinde Çanakkale Savaşı’nda ölen askerler hatırâsına 7 Nisan 1978'de yapılan anıt çeşmede yazılıdır.

www.tarihegirisi.com

Sonuç

Kalbi insan sevgisi ve barış özlemi ile dolu olan Atatürk, önce ülkemizin sınırları içinde millî birliğin kurulmasına, huzur ve sükûnun sağlanmasına önem vermiş, bunu sağladıktan sonra komşularımızla olan ilişkilerimizi düzeltmiştir. Batı Anadolu'nun harabeleri, İzmir'in külleri arasında barış çiçeği yetiştirilmiş, Yunanlılarla aramızdaki anlaşmazlıklar giderilerek Adalar Denizi'nin bir barış denizi hâline gelmesine özen gösterilmiştir. Atatürk, İnönü, Venizelos ve Çaldaris bu dostluğun gelişmesine çok emek vermişlerdir. Bundan sonra Balkan devletleri arasında bir pakt imzâlanarak yüz yıllardan beri bir barut fıçısı olan Balkanlarda huzur sağlanmış, dışarıdan yapılacak saldırılara karşı birlikte hareket etmek, kendi aralarındaki anlaşmazlıkları dostça görüşmelerle çözüme kavuşturmak ilkesi getirilmiştir.

Sâdâbâd Paktı ile de doğu ve güney komşularımızla dostluk sağlanmıştır. Atatürk bu arada Milletler Cemiyeti'nin gelişmesi için çabalar harcamıştır.

1912 ve 1914 târihli "uyuşturucu maddelerin kontrolü ye kaçakçılığın önlenmesi" hakkındaki Lahay, 1925 ve 1931 târihli Cenevre uzlaşmaları Atatürk'ün çabası ile 14 Ocak 1933'te TBMM'nde onaylanmıştır. Türkiye bu anlaşmaya katılan onuncu devlet olmuştur. O târihte 1931 târihli Cenevre Anlaşması'nı henüz İngiltere, Fransa ve İtalya onaylamamıştı.

1931 târihli Cenevre Anlaşması 13 Nisan 1933'te Milletler Cemiyetinde 27'ye karşı 28 oyla onaylandı. Eğer Türkiye müsbet oy kullanmasaydı anlaşma yürürlüğe girmeyecekti. Türkiye'nin bu hareketi ABD basınında bir çok övgü dolu yorumlara sebep olmuştur.

Atatürk, dünyânın her hangi bir yerinde çıkan yangının süratle yayılabileceğine inanırdı. O, bu gerçeği şöyle dile getirmişti. *"Dünyâ milletleri arasında ve dünyâda, dirlik, huzur ve iyi geçim olmazsa, bir millet ne yaparsa yapsın huzurdan yoksundur. Onun için ben, sevdiklerime şunu tavsiye ederim: Milletleri yöneten adamlar doğaldır ki, önce kendi milletlerinin varlık ve mutluluğuna çalışırlar. Fakat aynı zamanda bütün milletler için aynı şeyi istemek lâzımdır. Bütün dünyâ olayları bize bunu açıktan açığa ispat eder.*

En uzakta sandığımız bir olayın, bize bir gün dokunmayacağını bilemeyiz. Bunun için insanlığın hepsini bir vücut ve bir milleti bunun bir organı saymak gerekir. "Dünyânın tir yerinde bir rahatsızlık varsa bana ne dememeliyiz. Böyle bir rahatsızlıkla tıpkı kendi aramızda olmuş gibi ilgilenmeliyiz.

Olay ne kadar uzakta olursa olsun, bu esastan şaşmamak gerekir. İşte bu düşünüş, insanları, milletleri ve hükümetleri bencillikten kurtarır. Bencillik kişisel olsun, millî olsun, dâimâ kötü sayılmalıdır".

www.tarihegiderdersi.com

İstiklâl Savaşı'mızın üzerinden tam 66 yıl geçmiştir. Türk milleti, yüz yıllardan beri bu kadar uzun bir barış zamânından yararlanmamıştır.

Milletçe Atatürk'ün "yurtta sûlh, cihanda sûlh" ilkesine candan bağlıyız. Barışın kıymetini çok iyi biliyoruz. Çünkü onu milletçe çok pahalıya aldık. Barışa lâyık olabilmek için birlik ve berâberliğimizi korumalı, karşılıklı sevgi ve saygıya dayanan bir toplum oluşturmalıyız. Barışın bedeli her an savaşa hazır olmaktır. Bu konuda bir şâirimizin bir mısrâsı kafalanmızda ve gönüllerimizde her zaman yaşamalıdır.

Bu mesel ile bulur cümle düvel fevz ü felâh
Hazır ol cenge, eğer ister isen sulh ü salâh.

Hüseyin Işık, Barışsever Atatürk, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Kasım 1988, sayı 23, s.3-10.

www.tariheglencesi.com